

**Raasiku valla ettevõtluse,
ettevõtlikkuse ja tööhõive
edendamise arengukava
2013-2017**

Raasiku vald 2013

SISSEJUHATUS

Töö eesmärgiks oli koostada Raasiku valla ettevõtluse arengukava, mille sihiks on aidata kaasa valla sotsiaal-majanduslikule arengule läbi kohaliku koostööpartnerluse ja projektide, mis keskenduvad ettevõtluskeskkonna, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamisele ning mis oleks ühtlasi aluseks edasiste tegutsemissuundade ja prioriteetide valikul. Arengukava analüüsib valla ettevõtluse praegust olukorda ja kirjeldab arenguvisioni, pikaajalisi eesmärke, prioriteete ning nende täitmiseks vajalikke tegevussuundi. Arengukava tegevuskava on koostatud neljaks aastaks.

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava koostasid koostöös vallavalitsus, arengukava koostamiseks moodustatud töörühm ja praktikandid Tartu Ülikoolist. Andmed saadi peamiselt Eesti Maksu- ja Tolliametisse (edaspidi EMTA) ning Äriregistrisse päringute esitamise tulemusel, samuti erinevate uuringute jm valla arengut käsitlevate dokumentide põhjal. Viidi läbi ka küsitlus valla ettevõtjate seas. Arengukava koostamise käigus toimus kolm töökoosolekut. Esimene töökoosolek toimus 30. aprillil Pikaveres. Teemad: esimese peatüki „Hetkeolukorra kirjeldus“ tutvustamine, täiendamine ja heakskiitmine; küsimustiku ühine ülevaatamine ja heakskiitmine; edasistes tegevustes (küsitlused, andmete analüüs, arengukava järgmiste osade kirjutamine, jm) kokkuleppimine. Teine töökoosolek toimus 13. juunil Raasiku Põhikoolis. Teemad: arengukava teksti tutvustamine; küsimustiku (intervjuude) tulemuste (järelused, ettepanekud) tutvustamine; arutelu. Viimane, kolmas töökoosolek toimus 22. augustil Aruküla Põhikoolis. Teemad: teise ja kolmanda peatüki (strateegilised eesmärgid ja tegevuskava) ühine ülevaatamine, täiendamine ja kogu arengukava heakskiitmine. Seejärel esitas vallavalitsus vallavolikogule eelnõu Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava heakskiitmiseks septembrikuu istungil. Arengukava projekti tutvustamine toimus ka volikogu komisjonides.

Arengukava koostajad loodavad, et dokument sai praktiline ja sisuliselt rakendatav Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamisel.

1. HETKEOLUKORRA KIRJELDUS

Selgitused ettevõtluse ja ettevõtja mõistete kohta on toodud lisas 1.

1.1 Poliitikauuringute keskus Praxis (edaspidi Praxis) on koostanud ülevaate Eesti mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (edaspidi VKE) hetkeolukorrast ning arengut soodustavate ja pidurdavate tegurite kohta [2]. Uuringu käigus küsitleti 1481 VKEd ning analüüsiti nende olemust ja tegevust iseloomustavaid aspekte. Töötajate arvu järgi on kõige rohkem 1–9 töötajaga ettevõtteid, kes moodustavad 50% kõikidest VKEdest. Ilma ühegi töötajata ettevõtete osakaal on palju suurem kui varasematel aastatel, rohkem kui 10 töötajaga ettevõtete osakaal on aga väiksem. Statistikaameti andmetel oli Eestis mikroettevõtteid (alla 10 töötajaga) 93,2%, mida on mõnevõrra rohkem kui käesoleva Praxise uuringu andmetel (86%). Erinevus Statistikaameti näitajaga tuleneb sellest, et uuringus on VKEde üldkogumi jaotamiseks kasutatud EMTA andmeid, mis tõendab, et arvestatud on vaid neid ettevõtteid, kellel oli 2010. aastal mingi majandustegevus. Registreeritud tegevuskoha järgi asub jätkuvalt suurim osa (48%) VKEdest Põhja-Eestis (Harjumaa), kõige vähem on neid Kirde-Eestis (Ida-Virumaa). Ka peakontori asukoha järgi vaadates on muutused väheolulised – VKEde peakontoritest 40% asub Tallinnas, umbes kolmandik muudes linnades. Märkatavalt on aga kasvanud muudes asustusüksustes asuvate VKEde peakontorite osakaal (Makron Estonia näide). See on huvitav tulemus, mis võib viidata ühest küljest sellele, et linnast kolitakse maale, teisest küljest kajastada asjaolu, et uued ettevõtted eelistavad oma esimese asukohana pigem väiksemaid asulaid.

Ebasoodsa arengusuundumusena tuleb esile tõsta vähenenud liikmelisust tegevusala organisatsioonides, mis tähendab, et vähem ettevõtteid saab või tahab enda kui huvirühma esindaja arvamust avaldada. Nende põhjuste kohta on raske midagi kindlat öelda. Võimalik, et tegevusala organisatsioonid on vähevõimekad ja ettevõtjad ei näe nendesse kuulumises piisavalt kasu. Tegu võib olla ka vastupidise olukorraga, kus vähenenud on nende probleemide hulk, millele organisatsioonide kaudu või koos nendega lahendust saab otsida.

Eksportivate VKEde osakaal on vähenenud (30%lt 23%le). See tähendab, et minevikus eksportinud ettevõtete osakaal on selles uuringus suurem.

VKEdest teenis 2010. aastal puhaskasumit või lõpetas aasta ilma kahjumita 69%, sealjuures oli suuremaid VKEsid kasumlike ettevõtete hulgas rohkem. Keskmisest kasumlikumad olid jaekaubanduse, muude teenuste ning hulgikaubandusettevõtted, väiksem kasumlikkus oli omane ehitusettevõtetele. Märkata võis, et eksportivad ettevõtted teenivad kasumit suurema tõenäosusega. See seaduspära varem ei kehtinud.

Küsitluses osalenud ettevõtjatele esitati nimekiri 19. tegurist, mis võivad piirata nende ettevõtete arengut. VKEdest enamikule valmistab probleeme suur maksukoormus (56%), ülejäänud tegurid

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava on probleemiks vähem kui pooltele VKEdest. Viis tähtsamat probleemi on turu leidmine (43%), arvete maksmata jätmine või sellega viivitamine (39%), koormavad õigusaktid ja liigne bürokraatia (38%) ning finantsvahendite kättesaadavus (34%). Järgnevad tööjõupuudus ja töötajate ebapiisavad oskused. Tööjõupuudus (27%) ja töötajate ebapiisavad oskused (24%) on takistava tegurina oma olulisuse kaotanud (2008. aastal olid need näitajad vastavalt 41% ja 33%). Tööpuudus ja töötajate ebapiisavad oskused on teravam probleem töötleva tööstuse ja ehituse ettevõtete jaoks.

Kõige tugevamaks omaduseks loevad VKEd häid suhteid oma klientide ja püsiklientidega – seda on nimetanud kolme tugevaima külje seas ligi pooled ettevõtted. Siinkohal ei eristu ükski ettevõtete suurusrühm ega tegevusala, ainuke erand on piirkondlikult võttes Kirde-Eesti, kus kliendisuhteid pidas tugevaks küljeks ainult 35% ettevõtjatest. Tugevuselt teisel kohal on ettevõtete paindlikkus klientide vajadustele reageerimisel (47% VKEdest). Järgmised tugevad küljed on pakutava teenuse või toote hea kvaliteet, oma nišile keskendumine ja pakutav madalam hind. Hinna ja nišiga on edukamad pigem väikesed ja mikroettevõtted. Kvaliteeti peavad tegevusalati vaadeldes oma tugevaks küljeks rohkem ehitusettevõtted (57%).

Seda, et tööpuudus on takistanud ettevõtte arengut, leidsid 2011. aastal kõige sagedamini ehituse (38%) ja töötleva tööstuse (31%) ettevõtted, kõige harvemini aga jaekaubanduse ettevõtted (19%). Samuti ilmneb ettevõtete hinnangutest, et kui liht-, oskus- ja käsitööliste, seadme operaatorite, teenindus- ja müügitöötajate leidmine on 2011. aastal võrreldes 2005. aastaga hõlbustunud, siis keskastme spetsialistide, tehnikute ja tippspetsialistide leidmine on muutunud raskemaks. Eksportivate VKEde osakaal on suurem töötlevas tööstuses (39%) ja muude teenuste alal (27%), väikseim on see näitaja jaekaubanduses (16%) ning majutuse, toitlustuse ja äriteenuse osutamisel (16%). Suuruse poolest eristuvad väga selgelt keskmise suurusega ettevõtted, kus ekspordijate osakaal on 67%, väikestest ettevõtetest (töötajate arv 10–49) tegelevad ekspordiga pooled. Nii nagu on ilmnenu ka varasematest uuringutest, on ekspordiga tegelevaid ettevõtteid enam välisosalusega ettevõtete seas – nende osakaal oli 2011. aastal 50%. Samal ajal on nende hulgas rohkem ka ettevõtteid, kes on tegevuse välisurgudel lõpetanud (23%). Eesti ekspordijate tähtsaim sihtturg on Soome, kus kaupleb pisut üle 61% eksportivatest VKEdest, sealjuures on see 29% ettevõtetest peamine sihtturg (üle 90% toodangust). Tegevusalade lõikes on Soome peamine sihtturg 48%le ehitusettevõtetest ja 26%le töötleva tööstuse ettevõtetest. Soome on oluline eksporditurg just mikro- ja väikeettevõtetele, kellest ligikaudu 50%le on see peamine sihtturg. Osakaalult teine sihtturg on Läti, kuhu ekspordib oma tooteid või teenuseid 31% ettevõtetest.

Ministeriumite ettevõtluse edendamise panustavaid programme ja meetmed Eestis 2012. a. seisuga oli kokku 36. Erasektori initsiatiivil oli Eestis 2012. a. seisuga algatatud 12 projekti ettevõtluse edendamiseks. Aktiivseimad panustajad on Swedbank ja Eesti Energia. Eesti rakenduskõrgkoolides, kutseõppeasutustes ja ülikoolides oli 2012. a. seisuga avatud vastuvõtt 78

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava õppekavale, mille nimes sisalduvad sõnad „ettevõtlus“ ja/või „ärijuhtimine“. Ettevõtlust saab Eesti õppida eesti, inglise ja vene keeles. Eestis olevast 219-st gümnaasiumist on 2012. a 147-s võimalik valikainena õppida ettevõtlust. Eestis on 6 ettevõtlusõpet pakkuvat kõrgkooli, 3 rakenduslikku kõrgkooli, 13 kutseõppeasutust ja 17 ettevõtluse edendamisse panustavat avaliku sektori institutsiooni/organisatsiooni. Eesti tegutseb 10 ettevõtlus- ja äriinkubaatorit. Aastatel 2003-2012 oli Eesti tehtud 25 ettevõtlusalast uuringut (viimane neist maksumusega 30 000 EUR). Eestis puudub ajakohane analüüs, mis annaks ülevaate ettevõtluse ja ettevõtlikkuse arengut takistavatest probleemidest/arenguvajadustest ning kirjeldaks probleemide lahendamiseks käivitatud tegevuste hetkeseisu (leidub ülevaateid üksikute sektorite/hariduse kohta, arvamusküsitlusi ettevõtjatelt jms). Enamus ettevõtluse edendamiseks mõeldud tegevusi on *start-up* ja suunatud pigem noortele. Ettevõtlusõppe kättesaadavuse ja integreerituse kõrval on vähem tähelepanu pööratud õppe sisule, metoodikatele (teooria ja praktika käsikäes jms) ja õpetamise kvaliteedile. Sellekohase tegevuse aluseks peaks olema sisuline analüüs/ülevaade Eesti rakendatud ettevõtlusalaste õppekavade tegeliku sisu- ja didaktika (õpetamisemeetodite) kohta, kuid paraku selline ülevaade puudub. Õpilafirmade olemust ja ettevõtlusprogramme tutvustatakse lisa 2.

Vastavalt Praxise analüüsile „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused“ [2] on Euroopa Liidus VKEde osakaal ettevõtlusvaldkonnas väga suur (99,8%) ning nende mõju majanduse arengule on märgatav. Ka Eesti majandusele on iseloomulik VKEde rohkus – kõigist Eestis tegutsevatest ettevõtetest 99,9% on VKEd. 70% neist tegutsevad teenuste sektoris, mis on ELi näitajast (44%) palju kõrgem. 2009. aastal moodustasid majanduslikult aktiivsed VKEd Eestis kõigist VKEdest 73%. VKEde areng avaldab märkimisväärselt mõju kogu majanduse arengule. Sageli on aga väikeettevõtted kõikvõimalike väliste mõjutegurite suhtes haavatavamad ja vastuvõtlikumad. 2008. aastal alguse saanud majanduskriis tabas valusalt ka Eestis tegutsevaid VKEsid. Näiteks aastatel 2008–2010 vähenes hõivatute arv 60 479 võrra, mis moodustab umbes 17% VKEde kogutööjõust. Võrreldes varasemate uuringutega on põhjust eeldada, et Eesti VKEde olukord on viimastel aastatel tuntuvalt muutunud nii ettevõtete profiili kui ka nende arengut mõjutavate tegurite poolest.

1.2 Kaubandus-Tööstuskoda viis 2012. aastal ettevõtjate hulgas läbi uuringu „Kohalik omavalitsus ettevõtluse edendajana“, mille eesmärgiks oli välja selgitada, kui ettevõtjasõbralikud on vallad/linnad Eesti ettevõtjate hinnangutel. Uuringu kokkuvõte ja järeldused:

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus ega teised õigusaktid ei kohusta kohalikke omavalitsusi (edaspidi omavalitsusi) otseselt tegelema ettevõtluse edendamisega. Uuringu tulemused aga näitasid, et hoolimata kohustuse puudumisest peab suurem osa omavalitsustest vajalikuks

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava kohaliku ettevõtluskeskkonna edendamist. 75% vastanutest leidis, et omavalitsus peab aktiivselt toetama ettevõtluse arengut. Üle 78% vastajatest arvab, et Eesti vallad/linnad on pigem ettevõtjasõbralikud. Varasem uuring on näidanud, et ettevõtjatest oli samal arvamusel vaid 35%. Samas kinnitas käesolevas uuringus iga viies omavalitsus, et nende hinnangul ei ole osad ettevõtjasõbralikud. Seega näitavad uuringu tulemused, et omavalitsustel on arenguruumi muutmaks oma suhtumist ja hoiakut kohalikku ettevõtlusesse positiivsemaks. Ligi 71% uuringus osalenud omavalitsusest märkis, et valdade/linnade suhtumine ettevõtlusesse on muutunud viimase paari aasta jooksul paremaks. Varasem uuring on näidanud, et ainult 13% ettevõtjatest on samal arvamusel.

Üle 90% küsimustikule vastanud omavalitsustest leidis, et ettevõtjad aitavad elavdada kohaliku elu ning kinnitati, et omavalitsus soovib oma vallas/linnas näha uusi ettevõtteid või olemasolevate laienemist. See soov oli tugevam omavalitsustel, kus elab alla 15 000 inimese. Ligi 85% vastanutest nõustus ka väitega, et omavalitsuse aktiivne tegevus aitab luua vallas/linnas uusi töökohti või vähemalt säilitada olemasolevaid. Uuringus ei leidnud kinnitust väide, et piirkonna ettevõtluse arengule kaasaaitamisega seonduvad omavalitsuse kulud ületavad saadavat tulu. 41% uuringus osalenud omavalitsustest ei nõustunud selle väitega ning 28% ei nõustunud osaliselt. Veidi üle veerandi omavalitsustest märkis, et ettevõtluse edendamisega kaasnevad kulud on suuremad kui saadav tulu. Murekohaks võib pidada, et 38% uuringus osalenud omavalitsustest nõustus või nõustus osaliselt väitega, et kui omavalitsus toetab ettevõtluse arengut, siis sellega suurendatakse eelkõige omanike rikkust.

Uuringu andmetel hindavad üle 90% küsimustikule vastanud omavalitsustest oma territooriumil tegutsevatest ettevõtetest heaks või väga heaks. Selle põhjal võib öelda, et ülevaate saamine kohalikest ettevõtetest ei valmista omavalitsustele probleeme. Samas tõi uuring välja, et küsitluses osalenud omavalitsuste teadlikkus vallas/linnas esinevatest ettevõtlusprobleemidest ei ole väga kõrge. Üle poolte omavalitsustest mainis, et nende teadlikkus on selles osas rahuldav või pigem halb. Uuring näitas, et vallad/linnad sooviksid, et kohalikud ettevõtjad teavitaksid omavalitsusi senisest aktiivsemalt ettevõtlusega seotud muredest.

Ainult 37% omavalitsustest näeb võimalusi asjaajamise lihtsustamiseks järgneva 12 kuu jooksul. Peamiseks asjaajamise lihtsustamist takistavaks teguriks peetakse seadusest tulenevaid nõudeid, näiteks ehitus- ja planeerimisõigust reguleerivad õigusakte, mis ei võimalda omavalitsusel bürokraatiat vähendada. 29% uuringus osalenud omavalitsustest leidis, et asjaajamine on juba praegu lihtne ning ligi 12% vastanutest märkis, et asjaajamise lihtsustamise järele puudub otsene vajadus. Seega võib uuringu tulemustest järeldada, et omavalitsuste hinnangul ei too asjaajamine nendega ettevõtjale kaasa liigset bürokraatiat. Samuti selgub uuringust, et kohalikul tasandil

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava saaks bürokraatiat vähendada eelkõige juhul, kui seadusesse tehakse muudatused, mis võimaldaksid omavalitsustel asjaajamist lihtsustada.

Ligi 59% omavalitsustest hindas koostööd kohalike ettevõtjatega vähemalt heaks. Uuringust selgus, et koostööd tehakse nii taristu arendamisel, tööhõive valdkonnas kui ka piirkonna turundamisel. Üle 90% omavalitsustest kinnitas, et kaasab ettevõtteid vähemalt aeg-ajalt arengukavade või õigusaktide väljatöötamisse. Omavalitsuste hinnangul on kõige olulisemaks ettevõtjate ja omavalitsuste vahelist koostööd takistavaks teguriks probleemid rahastamisega (42% vastajatest). Sellele järgnevad ettevõtjate madal teadlikkus koostöövõimalustest (37%), ettevõtjate huvi puudumine (26%) ning isikutevahelised erimeelsused (21%).

Ligi 94% omavalitsustest aitab otseselt kaasa ettevõtliku hoiaku kujunemisele ja ettevõtlusteadlikkuse kasvule oma vallas/linnas. Üle 60% uuringus osalenud omavalitsuse märkis, et nad kajastavad ettevõtlikkust propageerivaid artikleid kohalikus ajalehes või muudes infoallikates. 45% vastajatest korraldab või toetab ettevõtlikkust ja ettevõtlusteadlikkust edendavaid üritusi (nt koolitused, seminarid, infopäevad, ettevõtete külastused).

Uuringust ilmneb, et kõige levinuimaks meetmeks, millega edendatakse noorte ettevõtlikkust, on huviringide toetamine (86% vastanutest). Üle 60% vastanutest mainis ka noorte ettevõtlikkust arendavate ürituste korraldamise toetamist. Noortele korraldatakse näiteks kohalike ettevõtete külastusi, kohtumisi valla/linna edukate ettevõtjatega, töövarju- ja karjäärinõustamispäevi, ettevõtlusalaseid koolitusi, ettevõtluspäevi, suviseid töö- ja puhkelaagreid, õpilaste ettevõtluslaatasid. Veidi alla poolte uuringus osalenud omavalitsuse märkis, et nad teevad tihedat koostööd õppeasutustega (nt toetavad majandusõpet gümnaasiumis) ning piirkonna noortele on antud võimalus algatada ise erinevaid projekte.

Uuringus osalenud omavalitsused peavad kõige vajalikumaks meetmeks ettevõtluse edendamisel taristu arendamist (88% vastajatest). Sellele järgnesid kiire, lihtsa ja läbipaistva asjaajamise võimaldamine (59%) ning piirkonna tuntuse suurendamine ja/või maine parandamine (57%).

Uuringu tulemused näitavad, et omavalitsuste hinnangul on peamiseks teguriks, mis piirab võimalusi edendada ettevõtlust, piisavate rahaliste vahendite puudumine. Ligi 70% vastanutest leidis, et omavalitsusel ei jätku teiste olulisemate ülesannete täitmise kõrvalt piisavalt ressursse kohaliku ettevõtluse edendamiseks. Kaks kolmandikku omavalitsustest kinnitas, et tänane maksusüsteem ei motiveeri omavalitsust ettevõtluskeskkonna arengule kaasa aitama.

Uuringus analüüsiti võimalusi, kuidas saaks suurendada omavalitsuse huvi ettevõtluskeskkonna arendamise vastu. Enamik uuringus osalenud omavalitsustest toetas ideed, et osa ettevõtte tulumaksust võiks laekuda valla/linna eelarvesse (72% vastajatest). 23% omavalitsustest leidis, et osa üksikisiku tulumaksust võiks laekuda töötaja elukohajärgse ja osa töökohajärgse omavalitsuse eelarvesse. 8% omavalitsustest peab vajalikuks kohalike maksude loetelu täiendamist (nt

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava kinnisvaramaksuga). Lisaks pakuti välja idee, et osa käibemaksust (nt 25%) võiks laekuda omavalitsuste eelarvetesse. Samuti märgiti, et teatud osa (nt 30%) kütuseaktsiisist peaks minema omavalitsuse eelarvesse. Omavalitsused tõid uuringus esile lisaks maksumuudatustele ka muid meetmeid, mille abil saaks aidata kaasa kohaliku ettevõtluskeskkonna arengule. Mitmed vallad/linnad leidsid, et riik peaks senisest enam suunama investeringuid piirkondadesse, mis jäävad väljapoole tõmbekeskuseid. Samuti sooviti, et riik näeks ette maksusoodustusi piirkondadele, kus on halvemad eeldused ettevõtluse arenguks. Mõned omavalitsused pidasid vajalikuks seadustada ettevõtluse edendamine ülesandena tingimusel, et riik eraldab selle kohustuse täitmiseks ka täiendavaid ressursse.

Uuringuga sooviti ka välja selgitada, mida saaksid omavalitsuse hinnangul teha ettevõtjad aitamaks nendel edendada piirkonna ettevõtlust. Ligi 70% vastajatest leidis, et kohalikud ettevõtjad võiksid teavitada ettevõtlust takistavatest teguritest. 68% valdadest/linnadest leidis, et kohalikud ettevõtjad võiksid üles näidata rohkem initsiatiivikut ettevõtluse edendamise valdkonnas ning teha ettepanekuid, kuidas saaksid omavalitsused aidata kaasa ettevõtluskeskkonna arengule. Veidi alla poole märkis, et ettevõtjad võiksid osaleda senisest aktiivsemalt omavalitsuste poolt korraldatavatel ettevõtlusteemalistel üritustel (nt infopäevad, koolitused, ümarlauad, ettevõtluskonkursid). Üle 30% vastanutest soovis, et ettevõtjad aitaksid kaasa piirkonna ettevõtlusprobleemide lahendamisele ning annaksid aktiivsemalt tagasisidet ettevõtlusega seotud otsuste kohta.

1.3 Käesolevas arengukavas on kohalikku omavalitsust käsitletud kui soodsa ettevõtluskeskkonna kujundajat. Oma tegevuse kaudu on vallavalitsusel võimalus luua atraktiivne ettevõtluskeskkond, mis aitab kaasa uute ettevõtete tekkimisele valda. Ettevõtluse arendamise vajadust, mille läbi edendatakse valla sotsiaal-majanduslikku olukorda, rõhutab ka valla eelarve, kuhu suurim osa tuludest laekub füüsilise isiku tulumaksust. Suur roll on kohalike omavalitsuste, olemasolevate ettevõtete ning potentsiaalsete ettevõtjate koostööl. Olulised on kohaliku võimu ja avaliku sektori hoiakud ning suhtumine ettevõtlusesse ja ettevõtjasse, mis eeldab konkreetset visiooni piirkonna pikemast arenguperspektiivist. Eesmärk on leida võimalusi investeringute soodustamiseks, tagades sealjuures maakasutuse, planeeringute, ehitamise ja bürokraatiaga seotud asjaajamise paindlikkuse ja kiiruse. Kohaliku initsiatiivi ärgitamiseks on oluline tehnilise ja sotsiaalse taristu seisund, asukoha kättesaadavus ja logistikateenuste kvaliteet ning üldine turvalisus. Samuti soodustab ettevõtlikkust avatud ja usalduslik suhtlus ametnike ja vallakodanike, sh tegusate noorte vahel, vahendamaks informatsiooni kõikvõimalike koostöö- ja toetusvõimaluste ning -vajaduste kohta.

2. RAASIKU VALD

Äriregistri andmetel 5. märtsi 2013 seisuga on Raasiku vallas registreeritud kokku 505 äriühingut, mittetulundusühingut, FIEt, jne, sh 346 osaühingut, 81 MTÜd, 65 FIEt, 8 aktsiaseltsi, 2 usaldusühingut, 2 tulundusühistut ja 1 sihtasutus. EMTAle esitatud päringule, saamaks andmeid käibe ja töötajate arvu kohta aastatel 2011 ja 2012, vastati järgmiselt: „Maksukorralduse seadus lubab KOV-ile anda andmeid ainult oma maksumaksjate kohta, kelle tulumaksust kantakse osa vallale ja teavet, mis aitab eelarvet teha ja jälgida. Tööandjate käive ja töötajate arv on maksusaladus ja seda EMTA-l õigus avaldada ei ole, kui ettevõtja just ise selleks luba ei anna. Nimekirjas on kõik vallas asuvad tööandjad ja vallas asuvad ettevõtted, kes on käibedeklaratsiooni esitanud (ka null-käibega). Paraku on meil jah selliseid ettevõtteid, kes küll käivet deklareerivad, aga ei ole ühtegi töötajat.“

Tabel 1- 2011. ja 2012.a. käibe alusel reastatud ettevõtted (kõige suurema käibega on kõige ees, TOP 15)

2011	2012
Metalliset Eesti AS	Metalliset Eesti AS
Mistra-Autex AS	Mistra-Autex AS
Makron Estonia OÜ	Expressveod OÜ
Expressveod OÜ	Falkonett Metall OÜ
Falkonett Metall OÜ	Makron Estonia OÜ
Aave Transport OÜ	Aave Transport OÜ
Tüdrukud OÜ	Tüdrukud OÜ
Merkomar OÜ	Sumar Tools OÜ
Byggnor Production OÜ	Merkomar OÜ
Sumar Tools OÜ	Byggnor Production OÜ
Jakoch AS	TC Special Tools OÜ
Nordstrom OÜ	Jakoch AS
TC Special Tools OÜ	Nordstrom OÜ
Raasiku Elekter AS	Raasiku Elekter AS
Aknatehas OÜ	Mariner Upholstery OÜ

Kokku deklareeris 2011. aastal käivet 216 äriühingut, 2012. aastal 227.

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava
Tabel 2 - 2011. ja 2012.a. töötajate arvu alusel reastatud ettevõtted (kõige suurema töötajate arvuga on kõige ees, TOP 15)

2011	2012
Metalliset Eesti AS	Metalliset Eesti AS
Raasiku vallavalitsus	Raasiku vallavalitsus
Mistra-Autex AS	Mistra-Autex AS
Aave Transport OÜ	Aave Transport OÜ
Makron Estonia OÜ	Makron Estonia OÜ
Falkonett Metall OÜ	Falkonett Metall OÜ
Lindwood OÜ	Tüdrukud OÜ
Tüdrukud OÜ	Aruküla Vabakooli Selts
Aruküla Vabakooli Selts	Sumar Tools OÜ
Raasiku Elekter AS	Raasiku Elekter AS
Expressveod OÜ	Marine Upholstery OÜ
Sumar Tools OÜ	Expressveod OÜ
Aade Lõng OÜ	Lindwood OÜ
Jakoch AS	Byggnor Production OÜ
Purteco AS	Purteco AS

Kokku on tabelis 2011. aasta osas 133 äriühingut ja 2012. aasta osas 160.

Töötuid on Raasiku vallas tänavu registreeritud alljärgnevalt:

	Tabel 3			
	31.01.13	1.03.13	30.04.13	30.06.13
Raasiku vald	81	93	82	76

2.1 Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava küsimustiku tulemused

2.1.1 Üldandmed ja koostöö

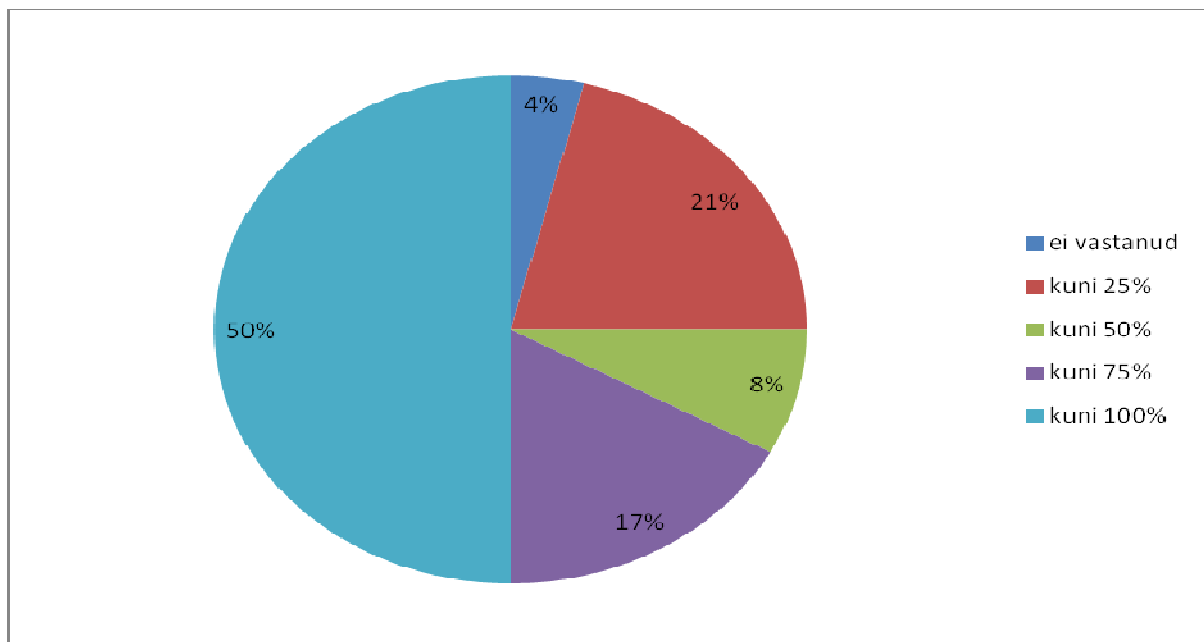
Ettevõtte / asutuse nimi, vastaja nimi ja töökoha nimetus

- OÜ Knolle Köögid, Erkki Karjamaa
- Raven OÜ

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava

- FIE Eve-Ly Villberg /Eve-Ly Gallery
 - Härma Buss OÜ
 - Kardinjapuu OÜ, Piret Potisepp, ettevõtja
 - Lendermäe OÜ
 - Adam House OÜ, Lauri Betlem, juhatuse liige
 - Metsur Grupp OÜ
 - Clip Web OÜ, Karri Urban, juhatuse liige
 - Smileoffice OÜ, Enno Aermates, tegevjuht
 - ACW Group OÜ
 - Abikoerte Keskus MTÜ, Reval Dream OÜ, Natalja Stankevitsš-Melnikova, juhataja
 - Aknatehas OÜ / Eerik Kirs / juhatuse liige
 - Cicer OÜ
 - Metkos Kivi OÜ , Merli Kauber, juhatuse esimees
 - Kahlo Grupp OÜ, Eliis Kahlo, juhatuse liige
 - Microfor OÜ
 - Kiviloo Kõrts OÜ Rene Truber, juhatuse liige
 - Centest OÜ, Tanel Tuisk
 - Ossik OÜ
 - Mistra Autrex AS, Priit Tamm, juhataja
 - Aave Transport OÜ, Vello Teder, juhatuse liige
 - Metalliset Group, Pauli Pöllänen, juhatuse liige
 - Falkonet Metall OÜ, Vladimir Kuzovkov, juhatuse liige
 - Raasiku Elekter AS, Rein Vahenurm, juhatuse liige
-
- Aruküla Põhikool, Avo Möls, direktor
 - Pikavere Lasteaed-Algkool, Maiu Plumer, direktor
 - Raasiku Põhikool, Kadri Viira, direktor

2.1.2 Kui suur osa ettevõtte/asutuse töötajaid elab Raasiku vallas?

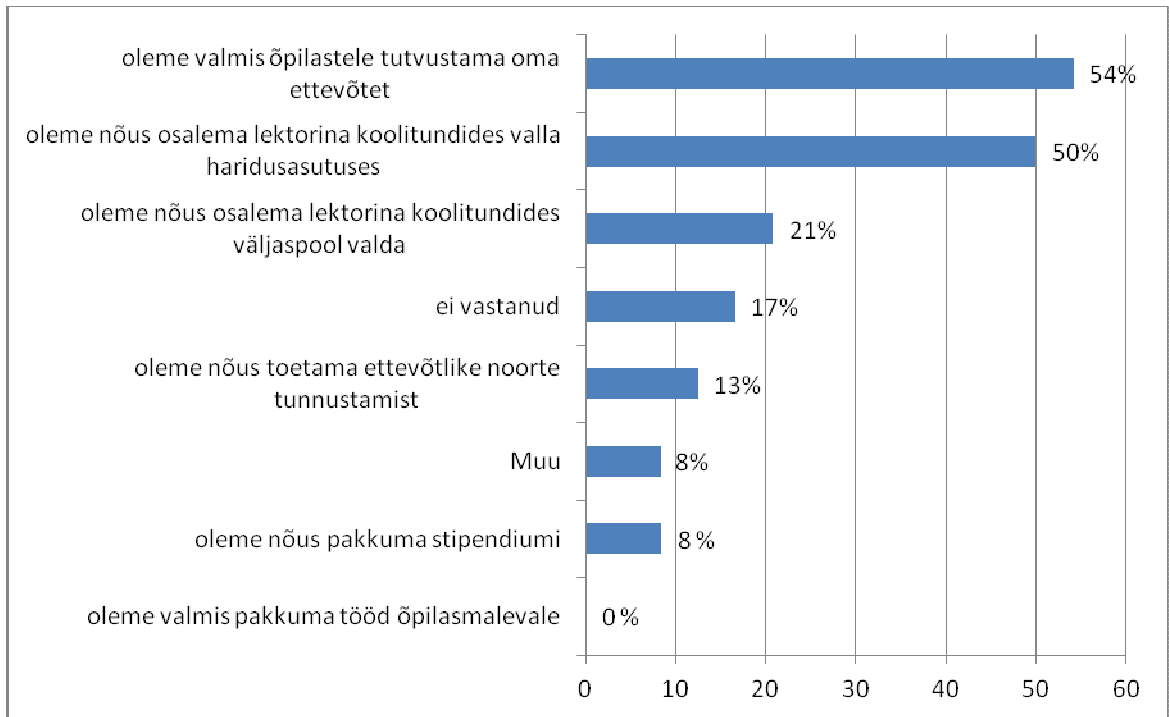

Joonis 1

Tabel 4

Ei vastanud	1	4%
Kuni 25%	5	21%
Kuni 50%	2	8%
Kuni 75%	4	17%
Kuni 100%	12	50%

2.1.3 Millised võiksid olla koostöövõimalused Raasiku vallavalitsuse ja haridusasutustega ?

Joonis 2

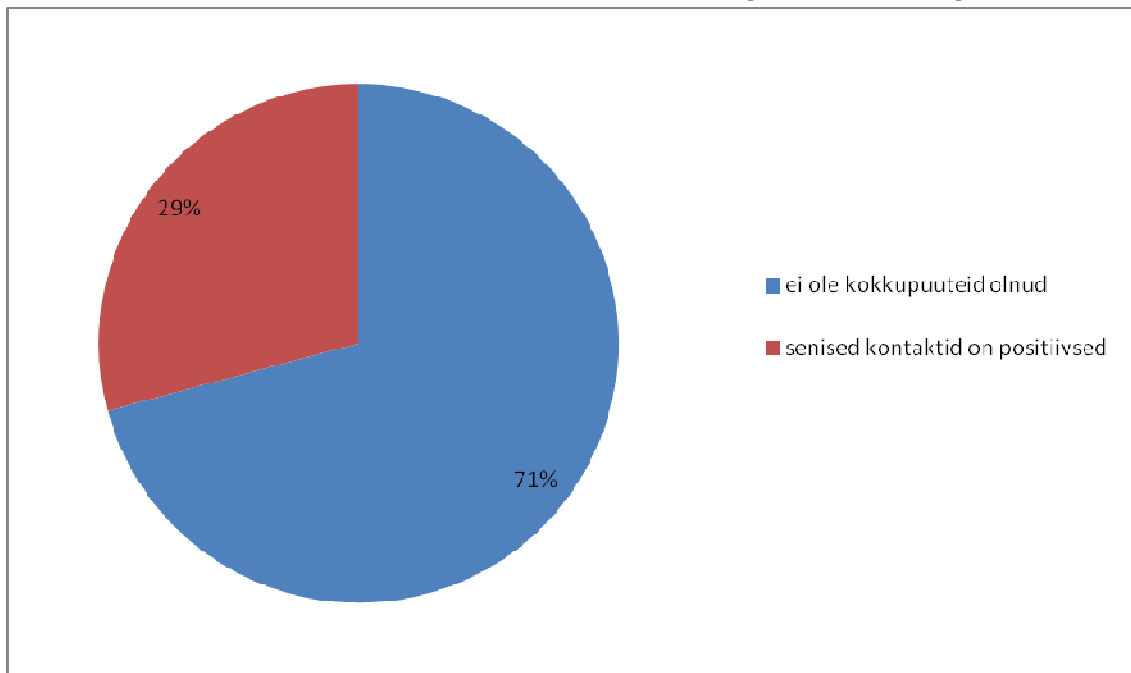
Tabel 5

Oleme valmis pakkuma tööd õpilasmalevale	0	0%
Oleme nõus pakkuma stipendiumi	2	8%
Muu	2	8%
Oleme nõus toetama ettevõtlike noorte tunnustamist	3	13%
Ei vastanud	4	17%
Oleme nõus osalema lektorina koolitundides väljaspool valda	5	21%
Oleme nõus osalema lektorina koolitundides valla haridusasutuses	12	50%
Oleme valmis õpilastele tutvustama oma ettevõtet	13	54%

Vastused mis polnud valikutes:

- Metalliset Group - on nõus pakkuma praktikakohti, sponsoreerivad üksikuid projekte, diplomitööde toetamine juhul, kui inimene jääb nende ettevõttesse tööle;
- Falkonet Metall OÜ - on valmis pakkuma tööd kohalikele lastele(suveks lihtsamad tööd), sporti toetatakse;
- Raasiku Elekter AS - praktikakohtade pakkumine;
- FIE Eve-Ly Villberg - On nõus andma mõne maali/joonistuse heategevuslikuks otstarbeks või auhinnaks;
- Cicer OÜ - mingil kujul mõistlik toetus ja premeerimine eelkõige heade õpitulemuste eest.

2.1.4 Milliseks hindate koostööd maakondliku arenduskeskusega ja Töötukassaga?

Joonis 3

Tabel 6

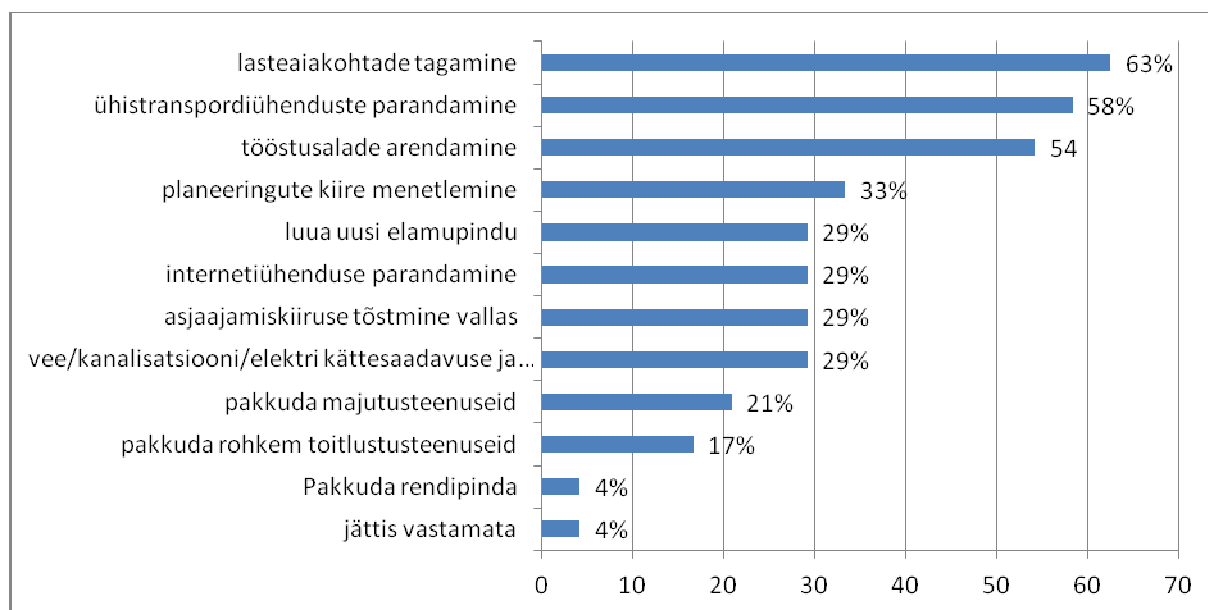
ei ole kokkupuuteid olnud	7	29%
senised kontaktid on positiivsed	17	71%
senised kontaktid on negatiivsed	0	0%

kui olete koostööst huvitatud, siis milles see seisneks?

- Töötukassaga - kvalifitseeritud tööjõu leidmine ja koolitused
- Arenduskeskusega - investeringute jaoks raha leidmine ja mentorlus

2.2. Ettevõtluskeskkond

2.2.1 Mida tuleks Teie arvates teha, et muuta Raasiku valla ettevõtluskeskkond atraktiivsemaks?

Joonis 4

Tabel 7

jättis vastamata	1	4%
pakkuda rendipinda	1	4%
pakkuda rohkem toitlustusteenuseid	4	17%
pakkuda majutusteenuseid	5	21%
vee/kanalisatsiooni/elektri kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine	7	29%
asjaajamiskiiruse tõstmine vallas	7	29%
internetiühenduse parandamine	7	29%
uute elamispiindade loomine	7	29%
planeeringute kiire menetlemine	8	33%
tööstusalade arendamine	13	54%
ühistranspordiühenduste parandamine	14	58%
lasteaiakohtade tagamine	15	63%

- Esitati ka tolmuvabade teede idee.

2.2.2 Millised Teie ettevõtte jaoks olulised teenused Raasiku vallas puuduvad?

- Tankla.
- Kontoripindade üürimine on problemaatiline.
- Info kohalikest ettevõtetest ja pakutavatest teenustest puudulik.
- Toidukauplused, kohalik takso, postiteenus, turg.

2.2.3 Mida saab omavalitsus ettevõtluskeskkonna edendamiseks ära teha? Mida Teie saate?

- Valla kodulehel eraldi rubriik, kus üleval erinevad erinevad töökuulutused.
- Soodushinnaga äripindade loomine.
- Soodsa elukeskkonna loomine.
- Kohalike ettevõtete laiaulatuslikum kaasamine valla üritustesse.
- Oma kogemuste jagamine.
- Uute tellimuste ja klientide leidmine.

2.2.4. Kas oleksite nõus, kui osa Teie ettevõtjana tasutavatest maksudest kantaks kohaliku omavalitsuse eelarvesse ilma üldist maksukoormust suurendamata?

Tabel 8

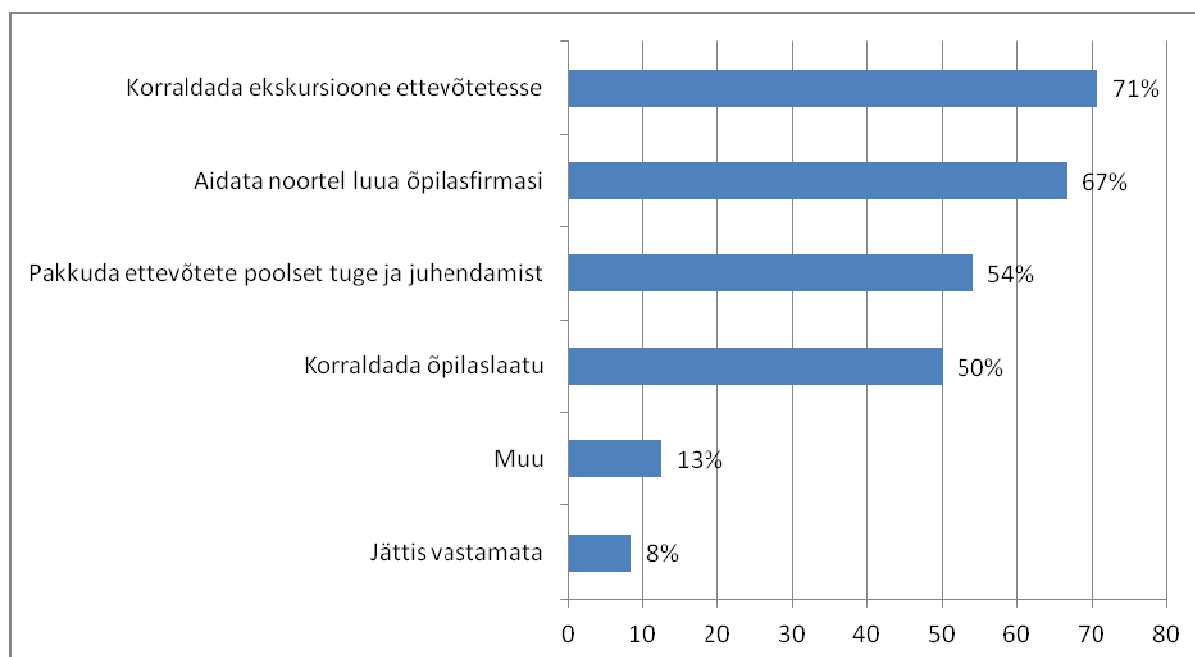
Jah	19	79%
Ei	0	0%
Võib-olla, aga mõte on liiga uudne, et sisuliselt vastata	5	21%

2.3. Ettevõtlikkus

2.3.1 Mida peaks omavalitsus koostöös kooliga ettevõtlikkuse edendamiseks ära tegema? Mida Teie ise saaksite ära teha?

- Kutsuda ettevõtjaid külalislektoriteks.
- Kooliprogrammid peaks sisaldama mingil määral ettevõtlusega seonduvat temaatikat.
- Pakkuda koolides konkurentsivõimelist haridust.
- Arendada tegevusi, mis ettevõtlikkust arendavad.

2.3.2 Mida tuleks Teie arvates teha, et muuta Raasiku valla noored ettevõtlikumaks?

Joonis 5

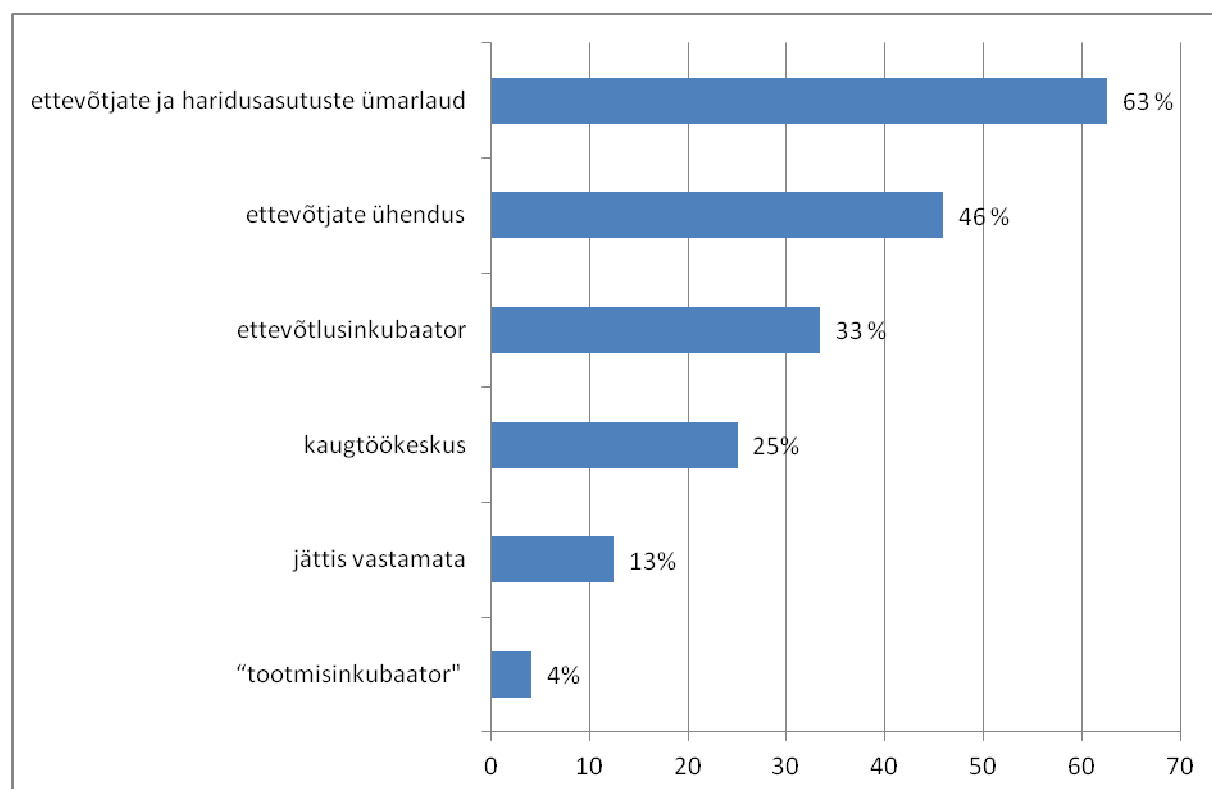
Tabel 9

Jättis vastamata	2	8%
Muu	3	13%
Korraldada õpilaslaatu	12	50%
Pakkuda ettevõtetepoolset tuge ja juhendamist	13	54%
Aidata noortel luua õpilasfirmasid	16	67%
Korraldada ekskursioone ettevõtetesse	17	71%

Vastused, mis polnud valikutes:

- Põhikoolist alates juhendada.
- Tutvustada rohkem erinevaid tahke, mis kaasnevad ettevõtlusega.
- Kutsuda erinevate valdkondade tippspetsialiste ja/või ettevõtjaid oma ametist ja kogemustest õpilastele rääkima.
- Töölaagrid, praktika jne.

2.3.3 Raasiku vallas võiks olla:

Joonis 6

Tabel 10

"tootmisinkubaator"	1	4%
jättis vastamata	3	13%
kaugtöökeskus	6	25%
ettevõtlusinkubaator	8	33%

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava

ettevõtjate ühendus	11	46%
ettevõtjate ja haridusasutuste ümarlaud	15	63%

- “tootmisinkubaator” - vallalt tootmispinnad kohalikule tööjõule tööd pakkuvale ettevõttele

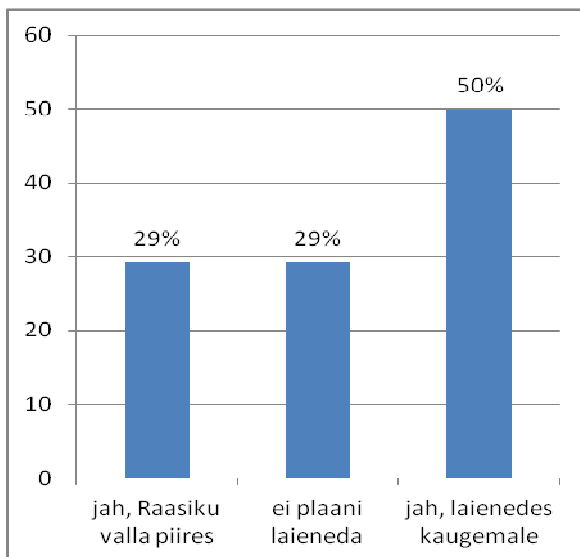
***Kas oleksite nõus selles tegevuses osalema?** Kõik, kes sellele vastasid, olid ka nõud osalema.

2.4. Töehõive

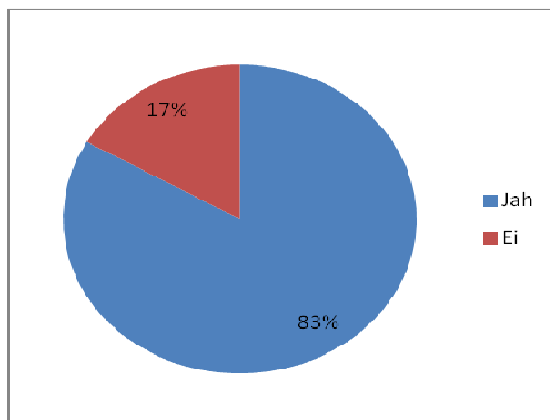
2.4.1 Mida saaks omavalitsus töehõive edendamiseks ära teha? Mida Teie saate?

- Töötajate ja tööpakkujate kokkuviiimine.
- Ettevõtete huvi tõstmine valla vastu.
- Elutingimuste parandamine.
- Töökoht inimesele, kes selle küsimusega vallas tegeleb.
- Firmade loomise toetamine valla poolt.

2.4.2 Kas kavatsete oma tegevust järgnevatel aastatel oluliselt laiendada?

Joonis 7

Joonis 8

Tabel 11

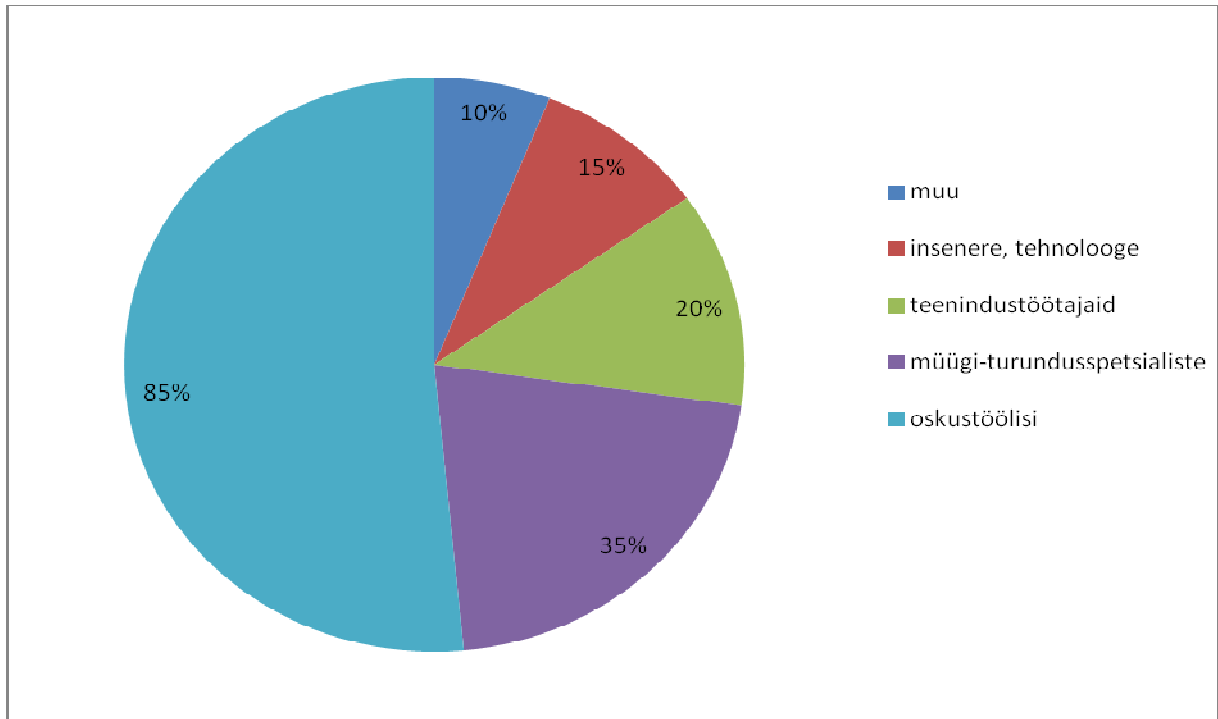
jah, Raasiku valla piires	7	29%
ei plaani laiendada	7	29%
jah, laienedes kaugemale	12	50%

2.4.3 Kas vajate järgnevatel aastatel täiendavat tööjõudu?

Tabel 12

Jah	20	83%
Ei	4	17%

2.4.4 Kui jah, siis täpsustada tööjõu vajadust:

Joonis 9

Tabel 13

muu	2	10%
insenere, tehnolooge	3	15%
teenindustöötajaid	4	20%
müügi-turundusspetsialiste	7	35%
oskustöölisi	17	85%

- Juhutöölised (muu)

Oskustöölised (intervjuudest):

- väljaõpe kohapeal;
- autojuhid;
- metallitöölisi- pingioperaatorid;
- keevitajad, pingioperaatorid;
- IT-spetsialistid , CNC-pinkide operaatorid, elektrikud.

2.4.5 Milline võiks olla täiendava tööjõu hinnanguline vajadus (üksikute vastuste loetelu, eraldatud semikoolonitega)?

2-4; 3; 1; 1-2; 2; 5; 3-25; 2; 2; 2-3; 1-3; 3-7; 1-2; 5.

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava

2.4.6 Kas Teie ettevõtte / asutuse töötajad, kes käivad tööle väljapoolt Raasiku valda, võiksid olla huvitatud soodustingimustel elamumaa kruntide ostust?

Tabel 14

Jah	5	21%
Ei	4	17%
Pole töötajaid väljapoolt Raasiku valda	13	54%
Ei oska vastata	2	8%

2.4.7 Avatud küsimuste kõik vastused

Kui olete koostööst maakondliku arenduskeskusega või Töötukassaga huvitatud, siis milles see seisneks?

- Olen huvitatud koolitustest.
- Ei oska öelda.
- Maakondliku arenduskeskusega mentorlus ja Töötukassaga koolitus.
- Ettevõtte investeringute jaoks raha leidmine.
- Kompetentsete töötajate leidmine.
- Kvalifitseeritud tööjõu leidmine või tööpraktika Töötukassa kaudu.
- Ei näe hetkel koostöövajadust.
- Pakkusime töökohti ja Töötukassa avaldas kuulutused.

2.4.8 Millised Teie ettevõtte jaoks olulised teenused Raasiku vallas puuduvad?

- Raasiku valla kodulehel puudub korrektne ja informatiivne loetelu valla ettevõtetest ja nende tegevusest. Vajalik oleks praeguse nimekirja korrastamine, süstematiseerimine, tegelikkusega kooskõlla viimine, millest oli juttu koosolekul paar aastat tagasi. Samuti peaks seal olema ettevõtte nõusolekul telefoninumber või e-posti aadress. Kuus aastat tagasi oli selline nimekiri, millest sai leida vajalikku teenust kodukandist. Praegune nimekiri on mõttetu.
- Puudub keemiline puhastus. Postkontor ja raamatukogu on küll olemas aga lahtioleku ajad on Tallinnas tööl käiva inimese jaoks täiesti ebasobivad, v.a laupäeva hommikune aeg, kui need on avatud lõunani. Isegi kui on avatud kl 18-ni, siis arvestades liiklusummikuid, ei ole võimalik selleks ajaks peale tööd kohale jõuda. Seepärast ei ole neid teenuseid võimalik kohapeal kasutada ja seda tuleb teha Tallinnas.
- Raasiku vallas võiks olla turg, nagu see on nädalavahetustel Kehras.
- Mõistliku hinnaga büroopinnad.
- Kütusetankla.
- Me ei ole oma tegevuses suunatud kohalikule klientuurile.
- Post, toidupood.
- Kontoripinna üürimine problemaatiline.
- Ei oska öelda.

2.4.9 Mida saab KOV ettevõtluskeskkonna edendamiseks ära teha? Mida Teie saate?

- Rohkem kaasata kohalikke ettevõtteid valla üritustel, et tutvustada neid paremini ka valla elanikele. See omakorda võiks innustada inimesi olema ettevõtlikumad ja tegema oma hobist äri.

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava

- Raasiku valla kodulehel võiks olla inforubriik, kes pakub tööd ja kes otsib tööd, kes mida müüb ja ostab. Neli aastat tagasi enne valimisi sai selline ettepanek juba tehtud, näiteks aidata leida Raasiku OTTile talvisel ajal kord nädalas siseruumid.
- Vald võiks koondada kinnisvara omanikud ja nende kaasabil koostada andmebaasi vabast tootmis-, kaubandus- ja teeninduspindadest ja nende pakkujatest. Andmebaas võiks olla avalik valla kodulehel. Samuti võiks vald perspektiiviga, kuid täna kasutuna seisvad hooned taotleda, osta, rentida vallale ja siis need mõne europrogrammi toel remontida ja anda "sõbrahinnaga" üürile ettevõtjatele, kes pakuvad tööd kohalikele elanikkonnale.
- Luua soodne keskkond ettevõtluse tekkeks. Aidata ettevõttel esimesel tegutsemisaastal kulud madalal hoida pakkudes näiteks tegutsemiseks ruume madala üürihinnaga. Ettepaneku tegija saaks aidata enda kogemustega. Valla kodulehel võiks olla eraldi rubriik: vabad töökohad. Ettevõtted saaksid sinna oma tööpakumised sisestada.
- Noored tööealised (potentsiaalsed töötajad) ei taha siia elama asuda, kuna puuduvad lasteaiakohad, ühistranspordiühendus Tallinnaga väljaspool tiptundi on piiratud, perearsti nimistu on täis, kohalik kaubandusvõrk rahuldab igapäevased hädapärased vajadused, kuid ei ole kaugeltki piisav. Ettevõtte esindajana olen loonud võimaluse kaugtööks.
- Luua soodne elukeskkond rahvastiku suurenemiseks.
- Ei oska öelda.

Täiendavalt intervjuudest:

- ühistransport ja lasteaiakoht; koolide koostöö ettevõtetega, et õpilased teaksid millist eriala kohapeal vaja on; õpetaja auhind; parim ettevõtluskeskkonna edendaja (rahaline preemia);
- „kõik on oma kätes kinni“.

2.4.10 Mida peaks KOV koostöös kooliga ettevõtlikkuse edendamiseks ära tegema? Mida Teie ise saaksite ära teha?

- Saan tutvustada töövaldkondi, millega tegelen.
- Kooli võiks kutsuda esinema ettevõtjaid, kes räägiks, kuidas nad ise alustasid ettevõtlusega, innustaksid tegelema noori neid huvitava alaga.
- Omavalitsus saaks korraldada õpilaslaagreid, et õpetada noori tööd tegema.
- Kõige lihtsam ja kiiremini korraldatav oleks kutsuda erinevate valdkondade tippspetsialiste ja/või ettevõtjaid lastele oma valdkonnast rääkima. Oluline on laste maailmavaadet avardada ja rääkida neile, milliseid ameteid maailmas üldse olemas on ja mida need endast kujutavad. Eelkõige võiks keskenduda just keskmisest kõrgemalt tasustatud ametite tutvustamisele. Võib-olla õnnestub seeläbi kunagi tulevikus saada valla sissetulek elaniku kohta suuremaks. Liinitööga saavad lapsed tutvuda ka kohalikes ettevõtetes.
- Pidada ettevõtlusloenguid, mida annavad kohalikud ettevõtjad ja jagada enda kogemusi.
- Vanemates klassides kindlasti rääkida ettevõtlusest, äriühingutest ja nende võimalustest läbi lihtsamate näidete (nt ka eraisikuna oma rahaga toimetulemisest, üksikisiku maksudest jms, et noor mõistaks, kuidas raha ringleb ja kuidas tema peaks käituma).
- Põhikooli ainekavad võiks mingil määral sisaldada programmi, kus noortele tutvustatakse ettevõtlusega seonduvat temaatikat. On oluline teadvustada, et "ratsa rikkaks" ausa tööga ei saa, st noortel on vaja teada, millised riskid ja kohustused kaasnevad ettevõtjal ettevõtlusega alustamisel ja tegutsemisel. Samuti on oluline teadvustada, et ettevõtjatel lasub maksukoormus ning muud kohustused riigi ees, samuti oma töövõtjate ees. Noored peaksid paremini teadma ja mõistma, kust raha tuleb ja kuhu läheb, sh maksukohustuse teist poolt ehk ka riigi ja omavalitsuse kulutuste valdkondi. Hiljuti osales vastaja konverentsil, kus EMTA juht andis viimasest väga hea ja elulise ülevaate. Miks mitte ettevõtluskoolitusi või infotunde "sisse osta" ettevõtjatel, kes realselt ettevõtlusega

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava tegelevad. Õpetajad ei suuda teoreetiliste materjalide ja oma igapäevase töö põhjal sellist infot edasi anda.

- Kool peab tagama konkurentsivõimelise hariduse, et Raasiku vallast kasvaks haritud rahvas ja sirguksid head spetsialistid.
- Noortele peaks võimalikult lihtsaks tegema õpilasfirmade loomise.
- Ei oska öelda.

Täiendavalt intervjuudest:

- arendada tegevusi, mis ettevõtlikkust arendavad, nt robotika;
- kool peaks suunama, et millises valdkonnas töötada.

2.4.11 Mida saaks omavalitsus tööhõive edendamiseks ära teha? Mida Teie saate?

- Hetkel ei ole plaaninud otseselt tööjõudu juurde palgata.
- Omavalitsus toetaks firmade ehk töökohtade loomist.
- Korraldada koostöös ettevõtetega koolitusi, et töö otsijad leiaksid tööd kodu lähedalt. Palgata kohalikke töötajaid.
- Viia kokku tööpakkujad ja tööotsijad.
- Soodustada tööstuspiirkonna rajamist ja sellega head transpordiühendust.
- Mitte midagi uut - välisinvestorite leidmine uute ettevõtete loomiseks.
- Tuleks luua eeldused, et tööstuseettevõtetel tekiks huvi tulla piirkonda oma äri rajama. Siis tulevad ka inimesed siia piirkonda ja loovad ka oma elukohad jne.

Täiendavalt intervjuudest:

- Transpordi ja elutingimuste parandamine (lasteaed, kool).
- Palju oleneb suhtumisest, omavalitsus ei saa midagi teha kui on halb suhtumine.

3. PERSPEKTIIVID JA STRATEEGILISED EESMÄRGID

Euroopa Komisjon on välja andnud juhendite sarja, mis puudutab VKE-poliitika toetamist struktuurifondidest. Juhendid, osaliselt eestikeelsed, on elektrooniliselt kättesaadavad - <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/regional-sme-policies/>

* Building Entrepreneurial Mindsets and skills in the EU - juhend noorte ettevõtlushariduse edendamiseks ja hõlbustamiseks ELi struktuurifondide abil.

* The Smart Guide to Service Innovation - juhend annab ülevaate, kuidas paremini ära kasutada teenuseinnovatsiooni ja piirkondlike struktuurimuutuste ja tööstuse kohastamiseks.

* How to use Structural Funds for SME & Entrepreneurship Policy - juhend annab ülevaate, kuidas arendada ettevõtlikkust, luua soodne keskkond VKEde tekkeks ning kuidas toetada ettevõtteid struktuurifondidest toetuse saamise perioodil.

Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ seab Eesti majanduse konkurentsivõime arengu aluseesmärgiks tootlikkuse kasvatamise ja tööhõive määra tõstmise. Ühest küljest oleme võtnud eesmärgiks tõsta tootlikkust töötaja kohta Euroopa Liidu keskmisega võrreldes 80%ni. Samal ajal soovime tõsta tööhõive määra vanusegrupis 20-64 76% tasemeni aastaks 2020. Strateegia panustab otseselt järgmiste „Eesti 2020“ alaeesmärkide saavutamisse: tõsta teadus- ja arendustegevuse investeringute taset, suurendada Eesti ekspordi osatähtsust maailma kaubanduses, töajookulude kasv ei ületa tootlikkuse kasvutempot. Samuti aitab strateegia kaasa tööhõive alameesmärkide saavutamisele: pikaajalise töötuse määra vähendamine, noorte töötuse määra vähendamine, tööjõus osalemise määra suurendamine.

3.1 Tugevused: omavalitsuse aktiivsus ettevõtlikkuse ja ettevõtluse arendamiseks; märkimisväärne mittetulundusühingute roll kohaliku elu edendamisel ja sotsiaalse ning ettevõtluskeskkonna arendamisel; logistiliselt üsna hea asukoht; Ida-Harju Koostöökoja piirkonda kuulumine; ettevõtlikud inimesed (sh noored); looduskaunis töö- ja elukeskkond; tõmbekeskused piisavalt kaugel, et jätkuks tööjõudu.

Nõrkused: kvalifitseeritud tööjõu puudus, piirkonna ettevõtjate vähene koostöö; majandus- ja ettevõtlusõpe koolides ebapiisav; teede seisukord ei ole kohati rahuldav; infokommunikatsiooni mõningane mahajäämus osades piirkondades; kaasaegsete elamispindade vähesus; valla vähene tuntus.

3.2 Võimalused: väike konkurents erinevates valdkondades; logistiliselt hea asukoht; hetkel kasutamata looduslik ja energeetiline ressurss võimaldab ettevõtluse arendamist; Ida-Harju

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava Koostöökoda toetab ettevõtlust; piirkonna ettevõtjate koostöövõimalused ettevõtluse arendamiseks.

3.3 Ohud: regionaalpoliitika ebaselgus; majandusliku olukorra üldine ebastabiilsus; jätkuv elatustaseme langus; looduskeskkonna kahjustumine intensiivistunud tegevusest ja turismist jne.

4. VISIOON

Raasiku vald on hea väikeettevõtluskeskkonnaga omavalitsus, kus on välja arendatud kaasaegne ning keskkonnasäästlik elu- ja ettevõtlustegevuseks vajalik taristu.

Raasiku valla ettevõtluse arengu üheks suuremaks ohuks on infopuudus. Tihti ei oska ettevõtjad leida konkreetset vajalikku informatsiooni ega omata ka ülevaadet konkreetset arendust puudutavatest küsimustest. Oluline on tagada ettevõtjate informeeritus oma valdkonna võimalustest ning nende maksimaalne ärakasutamine eriti just alustavate ettevõtete puhul. Inimressursi arendamise eesmärgi saavutamiseks hakkab vald koordineerima ettevõtlusalast tegevust ning tegeleb ettevõtlusalase informatsiooni edastamise ja inimeste arendamisega. Laiemaks eesmärgiks on tagada olemasolevatele ja potentsiaalsetele ettevõtjatele süstemaatilised koolitus-, konsultatsiooni- ja informatsioonivõimalused ja soodustada läbi omaalgatuse inimeste aktiivsust. Valla kätte on koondunud ettevõtlusinfo ettevõtjatele, investeerijatele ja võimalikele koostööpartneritele.

Võimalikud tegevused: ettevõtjaile olulise informatsiooni hankimine; informatsiooni süstematiseerimine ja levitamine; pidev valla ettevõtluskeskkonna seisundi analüüsimine ning tulevikuvõimaluste hindamine; koolituste ja seminaride korraldamine; noorte kaasamine ja nende hulgas ettevõtluse tutvustamine.

Et tagada valla edu pikemas perspektiivis, on vaja pidevalt arendada valla koostööd erinevate huvirühmade, ettevõtete ja institutsioonidega. Paljudel organisatsioonidel, omavalitsustel ja ettevõtjatel on sarnased probleemid ja esineb olukordi, kus probleemi ei ole võimalik või ei ole otstarbekas lahendada üksi. Koostöö võimaldab kaardistada ja kasutada erinevates organisatsioonides olemasolevat kompetentsi. Tähelepanu tasub pöörata koolides kutsenõustamise parandamisele, ehk mitte kõik noored ei taha või ei suuda luua firmat ning need noored tuleks suunata valla ettevõtetesse vajalikele kutseõpetele. Siin võiks anda ka stipendiume nii ettevõtete kui võib-olla ka valla poolt, jne. Võimalikud tegevused koostöö arendamiseks: vajalike koostööspetsialistide ja -organisatsioonide kaardistamine (vallas, maakonnas, Eestis, välismaal); kontaktide loomine; koostööorganisatsioonide arengu jälgimine; koostöö ja ühistegevuste pidev arendamine; ettevõtjate vahelise koostöö ja ühisürituste korraldamine.

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava Soodsa ettevõtluskeskkonna loomiseks tuleb säilitada ja edasi arendada head keskkonda nii töötamiseks kui ka elamiseks. Olulised on valla üldmulje, turvalisus, soodsad elamispiinad ja teenused, mitmekesised vaba aja veetmise võimalused jne. Vajalikud on investeeringud taristusse. Soodsa keskkonna loomiseks on oluline vallavalitsuse poolne kiire ja korrektne asjaajamine tegevuslubade andmisel ja igakülgne infovahetus. Valda elama asumise soodustamiseks võiks kommunikatsioonide rajamine toimuda valla toetusel. Noorema ja aktiivsema elanikkonna valda asumisel saab kasutada mitmesuguseid soodustusi noortele peredele ja vajalikele spetsialistidele. Võimalikud tegevused: valla üldmulje parandamine; taristu arendamine; ettevalmistused elamute rajamiseks; vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamine.

Ettevõtluse arendamiseks ja valla jätkusuutlikkuse tagamiseks on inimeste valda elama ja tööle asumine väga olulise tähtsusega. Mainekujundus on tähtis ka inimressursi säilitamisel ja sidumisel koduvallaga. Valla maine tõus loob eeldused investeeringuteks ja aitab arendada turismi. Maine kujundamiseks korraldatakse Raasiku vallas erinevaid maakondliku ja riikliku kõlapinnaga üritusi. Võimalikud mainekujunduse osad: ettevõtluse toetamine, andes inimestele võimaluse eneseteostuseks; valla eeliste ja positiivsete iseärasuste välja toomine; töö noortega; meeldiv elukeskkond; rekreatiivsete võimaluste reklaamimine; mõisakomplekside kui atraktiivsete külastuskohtade kasutamine valla reklaamimiseks.

5. TEGEVUSKAVAD (kolmes valdkonnas: ettevõtluskeskkond, ettevõtlikkus ja tööhõive)

5.1 Ettevõtluskeskkonna edendamise eesmärk: ettevõtlust toetav tasemel taristu.

Tabel 15

	Tegevused	Aeg	Vastutaja
1.	Elanikke ja ettevõtlust toetava taristu (vesi, kanalisatsioon, elektrienergia) pidev korrashoid ja arendamine	2013-2017	Vallavalitsus, Raven OÜ
2.	Lasteaiakohtade tagamine	2013-2014	Vallavalitsus, erasektor
3.	Ühistranspordiühenduste parandamine	2013-2015	Vallavalitsus
4.	Tööstus- ja tootmisalade arendamine; elamuehitusalade rajamine	2013-2017	Erasektor
5.	Planeeringute kiire menetlemine; asjaajamiskiiruse tõstmine vallas	2013-2017	Vallavalitsus
6.	Puuduvate teenuste osutamise soodustamine (tankla, turg, toidukauplused külades jm)	2013-2017	Vallavalitsus koostöös erasektoriga
7.	Valla arenduskeskuse (nõustamine, arendusprojektid, inkubaator, kaugtöökeskus) käivitamine	2014-2015	Vallavalitsus

5.2 Ettevõtlikkuse edendamise eesmärk: elanikkonna kasvanud ettevõtlikkuse määr

Tabel 16

	Tegevused	Aeg	Vastutaja
1.	Elanike seas informeerituse suurendamine	2013-2017	Vallavalitsus
2.	Ettevõtjate toetamine ja tunnustamine	2013-2017	Vallavalitsus
3.	Ettevõtjate koostöö edendamine, ettevõtjate kaasamine valla üritustesse	2013-2017	Vallavalitsus, erasektor
4.	Teenus- ja infoportaali (sh kuulutused, töbörs) käivitamine	2014	Vallavalitsus
5.	Ettevõtjate ühenduse asutamine	2013-2014	Vallavalitsus, ettevõtjad
6.	Ettevõtjate ja haridusasutuste regulaarsete ümarlaudade ning õpilaslaatade korraldamine	2013-2017	Vallavalitsus, koolid
7.	Ettevõtete külastuste korraldamine (kooliõpilastele); ettevõtjate kutsumine kooli lektoriteks	2013-2017	Koolid, ettevõtjad
8.	Ettevõtluse aluste õpetamine koolides, õpilasfirmade programmi juurutamine	2013-2017	Koolid, vallavalitsus

5.3 Tööhõive: elanikkonna heaolu kasv, koduvallas töötajate suurenenud arv.

Tabel 17

	Tegevused	Aeg	Vastutaja
1.	Elanike väljarände vähendamine, võimaluste rakendamine elanikkonna suurendamiseks	2013-2017	Vallavalitsus
2.	Lasteaiakohtade tagamine	2013-2017	Vallavalitsus
3.	Tööstus- ja tootmisalade arendamine; elamuehitusalade rajamine	2013-2017	Vallavalitsus, erasektor
4.	Ettevõtete asutamise soodustamine	2014-2017	Vallavalitsus
5.	Sisuline koostöö vallas tegutsevate ettevõtete ja sotsiaalpartneritega (maakonna arenduskeskus, Töötukassa jt)	2013-2017	Vallavalitsus, ettevõtjad, partnerid
6.	Õpilasmaleva tegevuse laiendamine ja parem valla ettevõtetega sidustamine	2014-2017	Vallavalitsus, koolid, ettevõtted
7.	Valla hangete korraldamisel (tööde ja teenuste tellimisel) võimalusel kohalike rakendamine (samuti nn ÜKTlased)	2013-2017	Vallavalitsus
8.	Käesoleva kava meetmete sihipärane elluviimine	2013-2017	Vallavalitsus

6. KASUTATUD KIRJANDUS

[1] Ülevaade Eesti VKEde hetkeolukorrast ning arengut soodustavate ja pidurdavate tegurite kohta

Politiikauuringute Keskus Praxis. Kaarna, Risto, Märt Masso, Mari Rell, 2012.

[2] Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengusuundumused, PRAXIS 2012

[3] „Kohalik omavalitsus ettevõtluse edendajana“, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoda 2012, http://www.koda.ee/public/Kohalik_omavalitsus_ettevotluse_edendajana_kokkuvote.pdf

LISA 1

Mõistetest

Ettevõtlus on isiku iseseisev majandus- või kutsetegevus (sh notari, kohtutäituri ja vandetõlgi kutsetegevus), mille eesmärgiks on tulu saamine kauba tootmisest, müümisest või vahendamisest, teenuse osutamisest või muust tegevusest, kaasa arvatud loominguine või teaduslik tegevus. Ettevõtlus on uute ettevõtete või organisatsioonide loomine eesmärgiga oma äriidee ellu viia, täites seejuures ka seotud osapoolte huvid. Tänapäevane ettevõtluse mõiste tugineb suures osas majandusteadlase Joseph Schumpeter'i ja Austria koolkonna töödel. Schumpeter'i (1950) järgi on ettevõtja isik, kes on võimeline muutma uue idee või leiutise edukaks uuenduseks (innovatsiooniks). Ettevõtluse tuvastamisel iseloomustavad ettevõtlust sellised faktorid nagu oma organisatsioon, ka minimaalne üksus, selle püsivus; erialased teadmised/oskused; turul osalemine; avalikult tegutsemine; ise riskide võtmine; investeringud kapitali ja töösse; planeeritud tegevused; kestvus; kavatsus kasumit teenida. Ettevõtluseks ei loeta füüsilise isiku poolt oma väärtpaberite võõrandamist. Väärtpaberite ost-müük ja sellest saadud kasu on alati kasu vara võõrandamisest. Maksumaksja valikul võib ettevõtlustulu hõlmata ka rendi- ja üüritulu või litsentsitasu.

Ettevõtja on isik, kes on idee teostamise nimel nõus riskima oma karjääri ja rahalise kindlustatusega, kulutades oma aega ja kapitali ebakindlas ettevõtmises. Äriseadustiku kohaselt on ettevõtja füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kaupade müük või teenuste osutamine on talle püsivaks tegevuseks.

LISA 2

Poliitikauuringute keskus Praxis ülevaade Eesti VKEde hetkeolukorrast ning arengut soodustavate ja pidurdavate tegurite kohta

Ebasoodsa arengusuundumusena tuleb esile tõsta vähenenud liikmelisust tegevusala organisatsioonides, mis tähendab, et vähem ettevõtteid saab või tahab enda kui huvirühma esindaja arvamust avaldada. Selle põhjuste kohta on raske midagi kindlat öelda. Võimalik, et tegevusala organisatsioonid on vähevõimekad ja ettevõtjad ei näe nendesse kuulumises piisavalt kasu. Tegu võib olla ka vastupidise olukorraga, kus vähenenud on nende probleemide hulk, millele organisatsioonide kaudu või koos nendega lahendust saab otsida.

Eksportivate VKEde osakaal on vähenenud (30%lt 23%le), sealjuures on langenud ka nende ettevõtete osakaal, kes ei ole kunagi eksportinud. See tähendab, et minevikus eksportinud ettevõtete osakaal on selles uuringus suurem.

VKEdest teenis 2010. aastal puhaskasumit või lõpetas aasta ilma kahjumita 69%, sealjuures oli suuremaid VKEsid kasumlike ettevõtete hulgas rohkem. Keskmisest kasumlikumad olid jaekaubanduse, muude teenuste ning hulgikaubandusettevõtted, väiksem kasumlikkus oli omane ehitussektorile. Märgata võis, et eksportivad ettevõtted teenivad kasumit suurema tõenäosusega. See seaduspära varem ei kehtinud.

Küsitluses osalenud ettevõtjatele esitati nimekiri 19 tegurist, mis võivad piirata nende ettevõtete arengut. VKEdest enamikule valmistab probleeme suur maksukoormus (56%), ülejäänud tegurid on probleemiks vähem kui pooltele VKEdest. Viie tähtsama probleemi seas on turu leidmine (43%), arvete maksmatajätmine või sellega viivitamine klientide poolt (39%), koormavad õigusaktid ja liigne bürokraatia (38%) ning finantsvahendite kättesaadavus (34%). Järgnevad tööjõupuudus ja töötajate ebapiisavad oskused. Tööjõupuudus (27%) ja töötajate ebapiisavad oskused (24%) on takistava tegurina oma olulisuse kaotanud (2008. aastal olid need näitajad vastavalt 41% ja 33%). Mõlemat tegurit peavad olulisemaks takistuseks Lõuna-Eesti ettevõtjad, samuti väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted, kes vastanduvad mikroettevõtetele. Tööpuudus ja töötajate ebapiisavad oskused on teravam probleem töötleva tööstuse ja ehitussektori ettevõtete jaoks.

Kõige tugevamaks omaduseks loevad VKEd häid suhteid oma klientide ja püsiklientidega – seda on nimetanud kolme tugevaima külje seas ligi pooled ettevõtted. Siinkohal ei eristu ükski ettevõtete suurusrühm ega tegevusala, ainuke erand on piirkondlikult võttes Kirde-Eesti, kus kliendisuhteid pidas tugevaks küljeks ainult 35% ettevõtjatest. Tugevuselt teisel kohal on

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava ettevõtete paindlikkus klientide vajadustele reageerimisel (47% VKEdest). Järgmised tugevad küljed on pakutava teenuse või toote hea kvaliteet, oma nišile keskendumine ja pakutav madalam hind. Hinna ja nišiga löövad pigem väikesed ja mikroettevõtted. Kvaliteeti peavad tegevusalati vaadeldes oma tugevaks küljeks rohkem ehitussektori ettevõtted (57%).

Seda, et tööpuudus on takistanud ettevõtte arengut, leidsid 2011. aastal kõige sagedamini ehitus- (38%) ja töötleva tööstuse (31%) ettevõtted, kõige harvemini aga jaekaubanduse ettevõtted (19%). Samuti ilmneb ettevõtete hinnangutest, et kui liht-, oskus- ja käsitöölised, seadme- ja masinaoperaatorite, teenindus- ja müügitöötajate leidmine on 2011. aastal võrreldes 2005. aastaga hõlbustunud, siis keskastme spetsialistide, tehnikute ja tippspetsialistide leidmine on muutunud raskemaks.

Eksportivate VKEde osakaal on suurem töötlevas tööstuses (39%) ja muude teenuste alal (27%), väikseim on see näitaja jaekaubanduses (16%) ning majutuse, toitlustuse ja äriteenuste osutamisel (16%). Suuruse poolest eristuvad väga selgelt keskmise suurusega ettevõtted, kus eksportijate osakaal on 67%, väikestest ettevõtetest (töötajate arv 10–49) tegelevad ekspordiga pooled. Nii nagu on ilmnenu ka varasematest uuringutest, on ekspordiga tegelevaid ettevõtteid enam välisosalusega ettevõtete seas – nende osakaal oli 2011. aastal 50%. Samal ajal on nende hulgas rohkem ka ettevõtteid, kes on tegevuse välisurgudel lõpetanud (23%). Eesti eksportijate tähtsaim sihtturg on Soome, kus kaupleb pisut üle 61% eksportivatest VKEdest, sealjuures on see 29%le ettevõtetest peamine sihtturg (üle 90% toodangust). Tegevusalade lõikes on Soome peamine sihtturg 48%le ehitusettevõtetest ja 26%le töötleva tööstuse ettevõtetest. Soome on oluline eksporditurg just mikro- ja väikeettevõtetele, kellest ligikaudu 50%le on see peamine sihtturg. Osakaalult teine sihtturg on Läti, kuhu ekspordib oma tooteid või teenuseid 31% ettevõtetest.

LISA 3

Kaubandus-Tööstuskoda uuringu „Kohalik omavalitsus ettevõtluse edendajana“ lisamaterjal.

Uuringu andmetel hindavad üle 90% küsimustikule vastanud KOV-idest oma ülevaadet omavalitsuse territooriumil tegutsevatest ettevõtetest heaks või väga heaks. Selle põhjal võib öelda, et ülevaate saamine kohalikest ettevõtetest ei valmista omavalitsustele probleeme. Samas tõi uuring välja, et küsitluses osalenud KOV-ide teadlikkus vallas/linnas esinevatest ettevõtlusprobleemidest ei ole väga kõrge. Üle poolte omavalitsuste mainis, et nende teadlikkus on selles osas rahuldav või pigem halb. Uuring näitas, et vallad/linnad sooviksid, et kohalikud ettevõtjad teavitaksid KOV-e senisest aktiivsemalt ettevõtlusega seotud muredest.

Ainult 37% omavalitsustest näeb võimalusi asjaajamise lihtsustamiseks järgneva 12 kuu jooksul. Peamiseks asjaajamise lihtsustamist takistavaks teguriks peetakse seadusest tulenevad nõuded, näiteks ehitus- ja planeerimisõigust reguleerivad õigusakte, mis ei võimalda KOV-il bürokraatiat vähendada. 29% uuringus osalenud KOV-idest leidis, et asjaajamine on juba praegu lihtne ning ligi 12% vastanutest märkis, et asjaajamise lihtsustamise järele puudub otsene vajadus. Seega võib uuringu tulemustest järeldada, et omavalitsuste hinnangul ei too asjaajamine KOV-iga ettevõtjale kaasa liigset bürokraatiat. Samuti selgub uuringust, et kohalikul tasandil saaks bürokraatiat vähendada eelkõige juhul, kui seadusesse tehakse muudatused, mis võimaldaksid omavalitsustel asjaajamist lihtsustada.

Ligi 59% KOV-idest hindas koostööd kohalike ettevõtjatega vähemalt heaks. Uuringust selgus, et koostööd tehakse nii taristu arendamisel, tööhõive valdkonnas kui ka piirkonna turundamisel. Üle 90% omavalitsustest kinnitas, et kaasab ettevõtteid vähemalt aeg-ajalt arengukavade või õigusaktide väljatöötamisse. Omavalitsuste hinnangul on kõige olulisemaks ettevõtjate ja KOV-ide vahelist koostööd takistavaks teguriks probleemid rahastamisega (42% vastajatest). Sellele järgnevad ettevõtjate madal teadlikkus koostöövõimaluste osas (37%), ettevõtjate huvi puudumine (26%) ning isikutevahelised erimeelsused (21%).

Ligi 94% KOV-idest aitab otseselt kaasa ettevõtliku hoiaku kujunemisele ja ettevõtlusteadlikkuse kasvule oma vallas/linnas. Üle 60% uuringus osalenud omavalitsuse märkis, et nad kajastavad ettevõtlikkust propageerivad artikleid kohalikus ajalehes või muudes infoallikates. 45% vastajatest korraldab või toetab ettevõtlikkust ja ettevõtlusteadlikkust edendavaid üritusi (nt koolitused, seminarid, infopäevad, ettevõtete külastused).

Uuringust ilmneb, et kõige levinuimaks meetmeks, millega edendatakse noorte ettevõtlikkust, on huviringide toetamine (86% vastanutest). Üle 60% vastanutest mainis ka noorte ettevõtlikkust arendavate ürituste korraldamise toetamist. Noortele korraldatakse näiteks kohalike ettevõtete külastusi, kohtumisi valla/linna edukate ettevõtjatega, töövarju- ja karjäärinõustamispäevasid,

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava ettevõtlusalaseid koolitusi, ettevõtluspäevasid, suviseid töö- ja puhkelaagreid, õpilaste ettevõtluslaatasid. Veidi alla poolte uuringus osalenud KOV-ide märkis, et nad teevad tihedat koostööd õppeasutustega (nt toetavad majandusõpet gümnaasiumis) ning piirkonna noortele on antud võimalus algatada ise erinevaid projekte.

Uuringus osalenud KOV-id peavad kõige vajalikumaks meetmeks ettevõtluse edendamisel taristu arendamist (88% vastajatest). Sellele järgnesid kiire, lihtsa ja läbipaistva asjaajamise võimaldamine (59%) ning piirkonna tuntuse suurendamine ja/või maine parandamine (57%).

Uuringu tulemused näitavad, et omavalitsuste hinnangul on peamiseks teguriks, mis piirab KOV-i võimalusi edendada ettevõtlust, piisavate rahaliste vahendite puudumine. Ligi 70% vastanutest leidis, et KOV-il ei jätku teiste olulisemate ülesannete täitmise kõrvalt piisavalt ressursse kohaliku ettevõtluse edendamiseks. Kaks kolmandikku KOV-idest kinnitas, et tänane maksusüsteem ei motiveeri omavalitsust ettevõtluskeskkonna arengule kaasa aitama.

Uuringus analüüsiti võimalusi, kuidas saaks suurendada KOV-ide huvi ettevõtluskeskkonna arendamise vastu. Enamik uuringus osalenud omavalitsustest toetas ideed, et osa ettevõtte tulumaksust võiks laekuda valla/linna eelarvesse (72% vastajatest). 23% KOV-idest leidis, et osa üksikisiku tulumaksust võiks laekuda töötaja elukohajärgse ja osa töökohajärgse KOV-i eelarvesse. 8% omavalitsustest peab vajalikuks kohalike maksude loetelu täiendamist (nt kinnisvaramaksuga). Lisaks pakuti välja idee, et osa käibemaksust (nt 25%) võiks laekuda omavalitsuste eelarvetesse. Samuti märgiti, et teatud osa (nt 30%) kütuseaktsiisist peaks minema KOV-ide eelarvetesse. Omavalitsused tõid uuringus esile lisaks maksumuudatustele ka muid meetmeid, mille abil saaks aidata kaasa kohaliku ettevõtluskeskkonna arengule. Mitmed vallad/linnad leidsid, et riik peaks senisest enam suunama investeringuid piirkondadesse, mis jäävad väljapoole tõmbekeskuseid. Samuti sooviti, et riik näeks ette maksusoodustusi piirkondadele, kus on halvemad eeldused ettevõtluse arenguks. Mõned omavalitsused pidasid vajalikuks seadustada ettevõtluse edendamine KOV-i ülesandena tingimusel, et riik eraldab selle kohustuse täitmiseks ka täiendavaid ressursse.

LISA 4

Õpilafirmadest ja majandusõppe programmidest

JA – YEE Õpilafirma programm

Õpilafirma on Junior Achievementi (JA) ettevõtlusõppe programm gümnaasiumi õpilastele.

JA-programmide tähtis põhimõte on "Õpime tegevuse kaudu!" Õpilafirma on üks selle põhimõtte kõige ilmekam realiseerimisvorm. Õpilafirma (ÕF) luuakse majandusõppe programmi osana selleks, et paremini omandada äritegevuse põhimõtteid, arendada õpilastes algatusvõimet ja soovi ise probleeme lahendada. Programmi jooksul rakendatakse mitmeid teooriast tuttavaid kontseptsioone ja õpitakse praktiliselt tundma majandusmõistete tõelist tähendust. ÕF kui õppevorm suudab tihti kõita ka neid õpilasi, kellele akadeemilised loengud igavaks muutuvad. Samas näitab ÕF selgelt koolis omandatavate teadmiste vajalikkust igapäevaste äriotsuste tegemisel ja edukas palgatöös. Paraneb otsuste langetamise oskus. ÕF kogemus on hindamatu väärtus tööturul, kus järjest rohkem hinnatakse ettevõtlikke ja loovaid inimesi. Kaasaja muutuv maailmas tuleb järjest rohkematel inimestel elatise teenimiseks oma firma luua, et pakkuda tööd endale ja teistele. Tõelisest ärifirmast erineb ÕF selle poolest, et ta on õppeprotsessi osa. ÕF registreeritakse JA Eesti juures. ÕF tohib tegutseda üksnes JA koolituse läbinud ja õpetamise õiguse omandanud õpetaja/konsultandi juhendamisel, kes vastutab ÕF tegevuse eest. ÕF lõpetatakse kooliaasta lõppedes. Minimaalne õpilafirma liikmete arv on kolm. Õpilafirmasse võivad kuuluda ainult õpilased.

Õpilafirma programm on ehitatud üles väikefirma tegutsemise põhimõtetele. Õpilased loovad oma firma, valivad toote, jagavad ametid ja tööülesanded. Alustamisel koostatakse äriplaan, mida tegevuse käigus järgitakse. Õpilased toodavad ja müüvad oma tooteid või osutavad teenuseid. Õppeperioodi lõpus õpilafirma tegevus lõpetatakse. ÕF töötajad teenivad palka tootjate, müüjate või juhtidena. Kogu tegevuse vältel peetakse finantsarvestust ja ÕF tegevuse lõpetamisel koostatakse aastaaruanne.

Minifirma on lihtsustatud variant õpilafirmast, mis on mõeldud ettevõtliku mõttelaadi arendamiseks ja ettevõtlusalaste põhiteadmiste andmiseks põhikoolis. Programmi eesmärgiks on aidata õpilastel tutvuda väikeettevõtte loomise, juhtimise ja lõpetamisega. Juhendajatena abistavad õpilasi õpetajad, konsultandid ja erinevad koostööpartnerid. Minifirmad on üldjuhul seotud huvitegevustega koolis, õpilased õpivad ühes klassis või paralleelklassides. Programmi sobib õpetada ka eraldi majandustunnis.

“Inimene, ettevõtte, maailm” on JA Eesti programm põhikooli õpilastele, mis koosneb kolmest osast ning on mõeldud 7. - 9. klassidele. Elu koosneb valikutest. Keskastme õpilastele tuleb selgelt

Raasiku valla ettevõtluse, ettevõtlikkuse ja tööhõive edendamise arengukava näidata, millised on hea ja halva valiku tagajärjed. Suheldes vabatahtliku ärikonsultandiga, kes pakub õpetajast erinevaid perspektiive, õpivad õpilased tundma majandust ning majandusprotsesside mõju nende elule nüüd ja tulevikus. Tundides käsitletu näitab selgelt hariduse tähtsust ja vajadust lõpetada kool.

Simulaator 7 on Junior Achievementi majandusõppe programmi kuuluv internetipõhine õppemäng. Simulaator 7 on mõeldud põhikooli ja gümnaasiumiastme nooremate klasside õpilastele eesmärgiga pakkuda elulist kogemust ettevõtlusest, firma juhtimisest ja majandamisest. Õppemäng aitab selgitada turunduse, hinna kujunemise, nõudluse ja pakkumise olulisemaid põhimõtteid ning annab ülevaate ettevõtja peamistest otsustest. Lisaks on mängukeskkonnas õpilaste päralt erinevad lisavõimalused, nagu reaalsajas toimiv suhtluskanal, foorum arvamuse avaldamiseks ja palju muud. Samuti on Simulaator 7-sse integreeritud mahukas abimaterjalide kogum, mis sisaldab nii juhiseid mängukeskkonnas toime tulekuks kui ka majanduse põhitõdesid koos eluliste näidetega.